

معرفی شرکتهای آب و فاضلاب"

فهرست

- زمینه‌های تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب
- روند تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب
- اقدام‌ها و دستاوردهای کلان شرکتهای آب و فاضلاب
- مهم‌ترین تجربه‌های سی ساله
- روند توسعه‌ی تاسیسات و افزایش سطح بهره‌مندی از خدمات آب و فاضلاب شهری
- طی سال‌های ۹۸-۱۳۵۷
- هدف‌های بخش آب و فاضلاب کشور در برنامه‌ی ششم توسعه
- آینده و دورنمای شرکتهای آب و فاضلاب
- قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب

زمینه‌های تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب

به اختصار و بر اساس مستندات تاریخی، در ایران نخستین تشکیلات آبرسانی شهری در سال ۱۳۰۲ به نام "بنگاه مستقل خیریه‌ی آبلوله‌ی بیرجند" تاسیس شد. از آن زمان با لوله‌گذاری و اجرای تدریجی شبکه‌های آبرسانی به شهرهای کشور، موضوع مدیریت تاسیسات آبرسانی شهرها نیز جدی‌تر و حسب مورد، قوانین مقطعی مربوط به نحوه‌ی اداره‌ی تاسیسات ایجاد شده، تدوین و تصویب شد. در این دوران پراکندگی و فقدان انسجام در مدیریت آب شهری که در شهرداری‌ها، سازمان‌های آب منطقه‌ای و در مواردی در بخش خصوصی متمرکز و فقدان برنامه‌ریزی به هنگام و آینده‌نگر، مشکلات فنی تاسیسات، عدم کنترل فاضلاب‌های شهری، بحران در ظرفیت‌های مالی، تورم و عدم کارآمدی نیروی انسانی، ضعف در بنیه‌ی علمی و صنایع پشتیبان و فقدان ارتباط فرهنگی مناسب با مردم، از مشخصه‌های بارز آن بود؛ به طوری که بر پایه‌ی داده‌های موجود، تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، از جمعیت ۱۷/۵ میلیون نفری ساکن در ۳۷۳ شهر کشور، فقط ۷۴/۶ درصد به آب سالم و بهداشتی دسترسی داشتند و پوشش جمعیت بهره‌مند از خدمات مدرن جمع‌آوری و تصفیه‌ی فاضلاب شهرها نیز از ۸/۵ درصد فراتر نرفت. پس از پایان جنگ تحمیلی و آغاز بازسازی و توسعه‌ی کشور، در سال ۱۳۶۸ که در آن، متاثر از دوران جنگ تحمیلی، نارسایی ۲۲ درصدی تاسیسات تامین و انتقال آب، کمبود ۲۴ درصدی در مخازن ذخیره و پوسیدگی ۴۰ درصدی شبکه‌های توزیع آب شهری مشهود و برجسته بود، معاونت آب و فاضلاب در وزارت نیرو ایجاد شد و با تشکیل آن، کار مطالعه و بررسی سوابق، با سرعت بیش‌تری ادامه یافت.

روند تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب

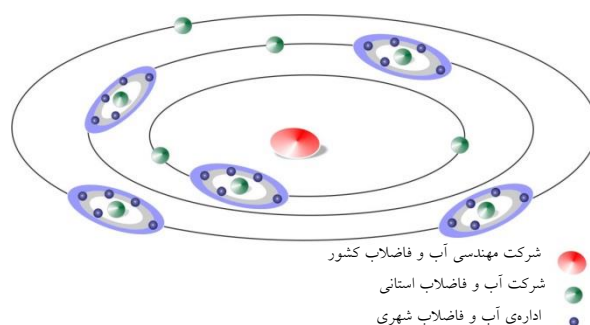
پس از تصویب قانون توزیع عادلانه‌ی آب در شانزدهم اسفند ماه ۱۳۶۱ که به نوعی قانون مادر بخش آب کشور محسوب می‌شود و در چگونگی اجرای تبصره‌ی (۲) ماده‌ی (۲۱) این قانون که وزارت کشور را موظف می‌ساخت تا با همکاری وزارت نیرو، شرکت‌های مستقلی به نام «شرکت آب و فاضلاب» را برای تقسیم و توزیع آب شهری و اداره‌ی تاسیسات جمع‌آوری و تصفیه‌ی فاضلاب در محدوده‌ی شهرها زیر نظر شورای شهر تشکیل دهد، دو ایده در وزارت نیرو مطرح بود. ایده‌ی نخست آن بود که مطابق مفاد ماده‌ی (۲۱) قانون توزیع عادلانه‌ی آب، حوزه‌ی اختیار و مسئولیت وزارت نیرو در بخش آب، تنها محدود به مدیریت کلان، سیاست‌گذاری، تخصیص و اجازه‌ی بهره‌برداری از منابع آب است و این وزارتخانه نباید خود را در سطوح پایین تقسیم و توزیع آب در بخش‌های صنعتی، کشاورزی و شهری درگیر سازد. طرفداران این نظریه بر این باور بوده و هستند که درگیر شدن وزارت نیرو در سطوح پایین توزیع و مصرف آب، ضمن آن که انرژی مضاعفی را از ساختار وزارت نیرو مصروف می‌سازد، در مواردی، گاه با مسئولیت تخصیص و اجازه‌ی بهره‌برداری از منابع آب در تضاد قرار می‌گیرد و وزارت نیرو ناچار می‌شود برای پاسخگویی به

نیازهای مشترکان، قواعد و الزام‌های تخصیص را که خود پایه‌گذار و واضع آن بوده است، نادیده انگارد و این، با وظیفه‌ی ذاتی و قانونی وزارت نیرو، هم راستا و هم آوا نیست. پیروان این نظریه، صلاح و مصلحت وزارت نیرو را در مدیریت کلان و تخصیص و تحویل آب به متولیان مدیریت بخش‌های کشاورزی، صنعتی و شهری، در قالب شرکت‌های خصوصی و یا شبه دولتی، بدون دخالت مستقیم در چگونگی توزیع و مصرف آن می‌دانند.

اقتدار و قدرت نفوذ این نظریه چنان بود که به رغم پیش‌بینی محدوده‌ی زمانی شش ماهه برای تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب در تبصره‌ی (۲) ماده‌ی (۲۱)، شرکت‌های موضوع این قانون ایجاد نشدند و حتی لایحه‌ی پیشنهادی وزیران وقت نیرو و کشور به مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۴ که در آن ساختار دولتی شرکت‌های آب و فاضلاب مد نظر قرار گرفته بود و لایحه‌ی پیشنهادی سال ۱۳۶۶ که ساختار غیردولتی برای شرکت‌های آب و فاضلاب پیش‌بینی شده بود، ابتر ماند و به رغم تصویب کلیات آن در شور اول مجلس شورای اسلامی، با درخواست وزارت نیرو، مسترد شد و کار به روال گذشته ادامه یافت.

در مقابل این نظریه که می‌توان آن را ایده‌ای اقتدارگرا و درون نگر نامید، تئوری دومی نیز وجود داشت که با نگاه به وضعیت نه چندان به سامان مدیریت آب شهری و تنگناها و عقب ماندگی‌های آن و پیش‌بینی آینده‌ای وخیم، در صورت تداوم آن، چاره‌ی کار را در ایجاد ساختاری پویا و پیراسته از ایرادهای حاکم بر دستگاه‌های با ساختار دولتی، در اداره‌ی نظام خدمات آب و فاضلاب شهرها می‌دید. پایه‌های این تئوری را باید در سال‌های ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶ جست و جو کرد. در آن زمان با عقد قراردادی با شرکت ایرانی کانپ و شرکت انگلیسی ژانداسر، ۱۵ نفر از کارشناسان به همراه ۲۲ نفر از تکنسین‌های بخش آب وزارت نیرو برای آموزش مدیریت خدمات آب و فاضلاب، راهی انگلستان شدند و پس از طی آموزش ۲۴ ماهه برای کارشناسان و ۱۵ ماهه برای تکنسین‌ها، زمینه برای ایجاد ساختار مدیریت خدمات آب و فاضلاب شهری فراهم شد. با بروز پدیده‌ی انقلاب اسلامی، برخی دانشجویان حوزه‌ی مهندسی که در جریان حرکت‌های سیاسی انقلاب اسلامی حضور داشتند، متأثر از رهیافت‌های آن، به این ایده کمک کردند و نشانه‌هایی از آن، ابتدا در تدوین تبصره‌ی (۲) ماده‌ی (۲۱) قانون توزیع عادلانه‌ی آب و سپس در تدوین متن لایحه‌ی پیشنهادی دولت در سال ۱۳۶۶ مشاهده می‌شود. اما هم چنان که گفته شد، نظریه‌ی نخست چنان غالب بود که مجال نموّ ایده‌ی دیگری را نمی‌داد. سرانجام تئوری دوم، با پایان جنگ تحمیلی و فضای عمومی حاکم بر کشور در دوران بازسازی و سازندگی، مجال عرضه اندام یافت و با تشکیل معاونت آب و فاضلاب در پیکره‌ی وزارت نیرو و جسارت مدیران ارشد وقت، نخستین جرعه‌های آن در اوایل سال ۱۳۶۹ در گرده‌مایی کارشناسان ارشد بخش آب وزارت نیرو و مدیران عامل شرکت‌های آب منطقه‌ای در شهر منجیل در محل ساختمان سد سپید رود، با ارایه‌ی پیش‌نویس اولیه‌ی اساسنامه‌ی شرکت‌های آب و فاضلاب زده شد. این اساسنامه با اصلاح‌هایی، در قالب ساختار غیردولتی، استقلال مالی و مدل منظومه‌ای (شکل ۱) به عنوان لایحه به مجلس شورای اسلامی ارسال شد و سرانجام در یازدهم دی ماه ۱۳۶۹ در قالب قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ شانزدهم دی ماه ۱۳۶۹ به تصویب شورای نگهبان رسید و برای اجرا به دولت ابلاغ شد.^۱

^۱ بر اساس ماده‌ی ۱۹ قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب، تبصره‌ی (۲) ماده‌ی (۲۱) قانون توزیع عادلانه‌ی آب لغو شده است.

شکل ۱: ساختار و مدل منظومه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب شهری

اقدام‌ها و دستاوردهای کلان شرکت‌های آب و فاضلاب

پس از تشکیل تدریجی شرکت‌های آب و فاضلاب استانی، با آغاز عملیات ایجاد طرح‌های بزرگ آب‌رسانی و زیرساخت‌های خدمات آب‌رسانی در شهرها از یک سو و از دیگر سو نهضت احداث طرح‌های فاضلاب شهری چنان بازر و برجسته می‌نمود که شرکت‌های آب و فاضلاب را به عنوان یکی از نقاط قوت و اقتدار وزارت نیرو معرفی کرد و مدیرعامل آن که هم زمان سمت معاون وزیر نیرو را نیز داشت، نشان لیاقت درجه‌ی سوم از رئیس جمهور دریافت کرد. در این دوران، در کنار اقدام‌های سخت افزاری و توسعه‌ای، ساختار سازی و توجه به اقدام‌های زیرساختی نرم افزاری هم چون تربیت نیروی انسانی، حرکت به سمت ظرفیت سازی و خودکفایی نسبی در تولید کالاهای مورد نیاز، مستند سازی، برقراری مراودات منطقه‌ای و بین‌المللی با هدف استفاده از ظرفیت‌های برون مرزی و ارتقای شاخص‌های کشور در این بخش، در دستور کار قرار گرفت و توفیق‌های فراوانی به دست آمد. در این دوران، تئوری دوم، چنان دستاوردهایی به ارمغان آورد که نظریه‌ی نخست را کاملاً در محاق فرو برد و تا مدت‌ها، سخنی از آن نبود و حتا به عنوان الگویی برای مدیریت آب‌رسانی روستایی مورد استفاده قرار گرفت.

معاون وقت آب و فاضلاب شهری وزارت نیرو، درباره‌ی مبانی طرح تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب چنین گفته است: "این طرح نتیجه‌ی تضارب و ترکیب دو نظریه بود. به این معنی که شرکت‌های آب و فاضلاب از حمایت ستادی و نظارت دولت برخوردار می‌شوند، اما هزینه‌های مالی نامعقول ناشی از عدم کارآمدی خود را نباید بر بودجه‌ی دولت تحمیل کنند. ضرورت حمایت ستادی و نظارتی دولت در موضوع مهمی چون آب و فاضلاب که با سلامت و حیات عمومی جامعه و محیط زیست ارتباط مستقیم و تنگاتنگ دارد و نیازمند برنامه‌ریزی کلان و تخصص بسیار بالا است و در آن موضوع‌های حساس اقلیمی، زیست محیطی، فنی و مهندسی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی نقش‌آفرین هستند، انکارناپذیر است. در عین حال این امر نباید سبب فقدان کارآمدی مورد انتظار این شرکت‌ها شود. تلفیق این دو دیدگاه منجر به شکل‌گیری شرکت‌های آب و فاضلاب در قالب غیردولتی شد که باید مانند شرکت‌های تجاری، مستقل عمل کنند."

با تصویب و ابلاغ قانون برنامه‌ی سوم توسعه‌ی کشور و به موجب ماده‌ی ۴ آن، "برای ساماندهی و استفاده‌ی مطلوب از امکانات شرکت‌های دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره‌ی مطلوب شرکت‌هایی که ضروری است در

بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم ساختن زمینه‌ی واگذاری شرکت‌هایی که ادامه‌ی فعالیت آن‌ها در بخش دولتی ضروری نیست، به بخش غیردولتی؛ به دولت اجازه داده می‌شود، نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکت‌های دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه‌ی شرکت‌ها، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی آن‌ها اقدام کند. " بر اساس مفاد تبصره‌ی (الف) این قانون، مقرر شد شرکت‌های دولتی در قالب شرکت‌های مادر تخصصی، سازماندهی و زیر نظر وزارتخانه‌ی ذی‌ربط اداره شوند. در اجرای این قانون، اساسنامه‌ی شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (مادر تخصصی) بازنگری شد و بنا به پیشنهاد وزارت نیرو، در تاریخ ۱۳۸۲/۱/۹ به تصویب هیات وزیران رسید.

بر اساس بخشنامه‌ی شماره‌ی ۴۱۲۹۸/۱۲/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۸/۳/۳۱ وزارت نیرو، مأموریت بخش آب و فاضلاب چنین تعریف شده است: "بخش آب و فاضلاب با ایفای نقشی مهم در توسعه‌ی پایدار کشور، عهده‌دار تأمین پایدار نیازهای پایه‌ی آب شرب و بهداشتی و هم چنین جمع‌آوری، انتقال و تصفیه‌ی فاضلاب، استفاده‌ی مجدد و یا دفع بهداشتی پساب است. این بخش خدمات و محصولات خود را به آحاد جامعه عرضه می‌کند. بخش آب و فاضلاب، با سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت، تدوین ضوابط، دستور عمل‌ها، تهیه و پیشنهاد لوایح مورد نیاز، برنامه‌ریزی توسعه‌ی فناوری و ارائه‌ی خدمات فنی و مهندسی، اقتصادی نمودن خدمات ارائه شده، گسترش مشارکت مردمی و ایجاد بستر مناسب برای حضور بخش تعاونی، خصوصی و عمومی در صدد است تا خدمات آب و فاضلاب را با استفاده از روش‌های مختلف فنی و اقتصادی و مطابق با استانداردهای ملی و بین‌المللی در اختیار جامعه قرار داده، باز مصرف پساب را در صنعت، کشاورزی و فضای سبز فراهم آورده و با اعمال مدیریت تقاضا در جهت بهبود الگوی مصرف آب فرهنگ سازی کند.

این بخش با تکیه بر ویژگی‌های ممتاز نظیر مدیریت کارآمد، توان فنی و تخصصی، تحقیقات علمی کاربردی، منابع انسانی مجرب و تشکیلات فراگیر در سطح کشور، بر آن است تا با توسعه‌ی بخش تعاونی، خصوصی و عمومی، کیفیت عرضه‌ی خدمات مربوط را ارتقاء دهد و علاوه بر عرضه‌ی مناسب خدمات و محصولات آب و فاضلاب در داخل کشور، نسبت به صدور آن‌ها و هم چنین دانش مدیریتی و خدمات فنی و مهندسی، به کشورهای متقاضی اقدام کند. این بخش با تداوم و توسعه‌ی فعالیت‌های خود و سایر نقش‌آفرینان و تأمین انتظارات دولت، با حفظ ارزش اقتصادی آب، به کارگیری منابع انسانی کارآمد، به عنوان سرمایه‌های بنیادین و استفاده از فناوری‌های پیشرفته و مناسب، حقوق ذی‌نفعان را رعایت و به محیط زیست کمک می‌کند."

بر اساس بخشنامه‌ی یاد شده، چشم‌انداز بخش آب و فاضلاب چنین تعریف شده است: "وزارت نیرو در بخش آب و فاضلاب بر آن است تا با بهره‌گیری از منابع انسانی کارآمد، توسعه‌ی تحقیقات کاربردی، فناوری پیشرفته، دارا بودن ساختار اداری و مدیریتی اثربخش، مشارکت موثر بخش تعاونی، خصوصی و عمومی و گسترش آگاهی عمومی، به عنوان کارآمدترین نهاد ذی‌ربط به گونه‌ای عمل کند تا آحاد جامعه در حد استانداردهای ملی و بین‌المللی، به آب شرب کافی و سالم و امکانات جمع‌آوری، انتقال و تصفیه‌ی بهداشتی فاضلاب دسترسی داشته و کشور در حوزه‌های حفاظت منابع آب، کمک به حفظ محیط زیست، تأمین بهداشت عمومی مردم و صدور خدمات فنی و مهندسی در منطقه به عنوان کشور پیش رو شناخته شود."

پرسشی که منتقدان شرکت‌های آب و فاضلاب باید به آن پاسخ دهند این است که اگر شرکت‌های آب و فاضلاب ایجاد نمی‌شدند، اکنون وضعیت خدمات آب‌رسانی در شهرهای کشور چگونه بود؟ و آیا ساختارهای نه‌چندان کارآمد متولیان پیشین آب شرب شهرها، قادر به پاسخگویی به تقاضاهای رو به ازدیاد آب شرب، متأثر از افزایش شمار شهرها و گسترش لجام گسیخته‌ی آن‌ها بودند؟ آیا شرکت‌های آب و فاضلاب نتوانسته‌اند، در شرایط ادواری خشکسالی‌های حاکم بر کشور، دغدغه‌ی تأمین آب شرب را که هر گونه کوتاهی در آن، با اعتراض‌های گسترده‌ی

اجتماعی همراه می‌شود و می‌تواند در نزد افکار عمومی، به عنوان نقطه‌ی ضعیف نظام در مدیریت کشور تلقی شود، مرتفع و آن را به نقطه‌ی قوت بدل سازند؟ و آیا بدون وجود شرکت‌های آب و فاضلاب، ایجاد و توسعه‌ی زیرساخت‌های زیربنایی جمع‌آوری و تصفیه‌ی فاضلاب -که یکی از شاخص‌های اجتماعات پیشرفته است-، متصور بود؟ و آیا بدون وجود این شرکت‌ها، رویکردهای مهندسی و مدیریتی و رونق بازار کالاها و خدمات آب و فاضلاب ممکن بود؟ به یقین، پاسخ به این پرسش‌ها و پرسش‌هایی مانند آن، به خوبی نقش سازنده و اثرگذار شرکت‌های آب و فاضلاب را در عمر کوتاه خود، در روند توسعه‌ی کشور و رفع یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های آن، آشکار می‌سازد و از آن بیش‌تر، نیزهوشی و درایت مدیران آن زمان وزارت نیرو و مقام‌های ارشد کشور را در حمایت و پیگیری ایجاد و استقرار شرکت‌های آب و فاضلاب، گواهی می‌دهد.

مهم‌ترین تجربه‌های سی ساله

به طور خلاصه اهم تجربه‌های برآمده از سی سال تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب به شرح زیر است:

۱. جذب و به روزآوری نیروی متخصص در سطوح گوناگون مدیریتی، کارشناسی، کاردانی و کارگر فنی
۲. نهادینه ساختن و ارتقای سطح دانش فنی در مطالعه، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری سامانه‌های بزرگ انتقال آب و جمع‌آوری و تصفیه و دفع پساب
۳. نظام‌مند ساختن سطوح گوناگون اجرایی در راستای نظام فنی و اجرایی کشور و واگذاری مطالعه و اجرای تمامی طرح‌ها به بخش خصوصی
۴. کسب تجربه‌های فراوان در ایجاد ساختار مدیریتی، تخصصی و اداری برای استقرار شرکت‌ها با ساختار غیردولتی
۵. برقراری نظام بنگاه‌داری اقتصادی در شرکت‌ها (ارزیابی مالی و اقتصادی، مجمع‌داری با رویکرد مالی و اقتصادی، پیاده‌سازی نظام حسابداری مدیریت و...)
۶. کسب تجربه‌های موفق فراوان در زمینه‌ی تنوع بخشی در جذب منابع مالی و جلب مشارکت بخش خصوصی در اجرای طرح‌ها
۷. به کارگیری تجربه‌های جدید در زمینه‌ی بهره‌گیری گسترده از آب‌های غیرمتعارف برای تامین بخشی از نیازهای شرب، کشاورزی و صنعتی
۸. به کارگیری تجربه‌های جدید در زمینه‌ی جدا سازی آب شرب از آب بهداشتی در تعدادی از شهرهای کشور
۹. برنامه‌ریزی و اقدام‌هایی برای ارتقای کیفیت شیمیایی آب در برخی از شهرها و روستاهای مواجه با مشکل تغییر کیفیت شیمیایی آب، متأثر از ساختار زمین‌شناسی، تغییرهای اقلیمی و فعالیت‌های شهری، صنعتی و کشاورزی
۱۰. همکاری با بانک‌های توسعه‌ی و ایجاد تعاملات بین‌المللی به منظور بهره‌گیری از یافته‌های نوین فنی و اجرایی و ارتقای سطح تخصصی و دانش فنی بخش و عضویت در انجمن‌ها و سازمان‌های بین‌المللی و برگزاری گردهمایی‌های مشترک با کشورهای صاحب فناوری
۱۱. تشویق و کمک به ایجاد و توسعه‌ی شرکت‌های مشاوره‌ی، پیمانکاری، خدمات بهره‌برداری و ساخت داخلی لوله، تجهیزات و مواد شیمیایی مورد نیاز صنعت

۱۲. تدوین و انتشار راهنماها و دستورکارهای گوناگون اجرایی و راهبری و همکاری و مشارکت در تهیه و تدوین

ضابطه‌ها و استانداردهای ملی مرتبط با بخش آب و فاضلاب

۱۳. انجام پژوهش‌های میدانی به منظور بومی سازی فناوری و چاره‌اندیشی برای رفع مشکلات پیش‌روی

جدول روند توسعه‌ی تاسیسات و افزایش سطح بهره‌مندی از خدمات آب شهری طی سال‌های ۹۸-۱۳۵۷

شرح	واحد	پایان سال		پایان برنامه‌ی					پایان سال		
		۱۳۵۷	۱۳۶۹	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
جمعیت شهری	میلیون نفر	۱۷/۵	۳۱	۳۵/۲	۳۹/۷	۴۵/۸	۵۵/۷۷	۶۰/۴۷	۶۳/۱۱	۶۴/۸۱	۶۵/۹۷
جمعیت تحت پوشش	میلیون نفر	۱۳/۱	۲۶/۷۸	۳۴/۶	۳۷/۹۸	۴۴/۸	۵۵/۲۴	۵۸/۵۰	۶۰/۸۰	۶۲/۳۰	۶۳/۶۶
	درصد	۷۴/۶	۸۶/۴	۹۲/۸	۹۶	۹۷/۸	۹۹/۰۵	۹۹/۳۲	۹۹/۴۶	۹۹/۶۰	۹۹/۸۲
حداکثر ظرفیت منابع تأمین	میلیارد مترمکعب	۱/۵	۲/۹	۴/۵	۵/۸۸	۵/۹۷	۸/۱	۸/۲۶	۷/۸۱	۷/۹۴	۸/۰۴
تعداد مشترک	میلیون فقره	۲/۷۰	۴/۹۰	۵/۳۸	۷/۲۵	۹/۳۰	۱۲/۳۱	۱۵/۸۳	۱۶/۲۷	۱۶/۶۸	۱۷/۷۴
تعداد تصفیه‌خانه‌های در مدار	واحد	۲۸	۴۷	۵۲	۶۹	۸۷	۱۰۳	۱۳۷	۱۳۸	۱۴۰	۱۵۵
ظرفیت اسمی تصفیه‌خانه‌ها	میلیون مترمکعب در شبانه‌روز	۱/۹۰	۳/۵۳	۳/۹۰	۵/۱۸	۶/۵۳	۷/۷۶	۱۰/۲۵	۱۰/۳۶	۱۰/۴۶	۱۱/۲۵
طول شبکه‌ی توزیع	کیلومتر	۲۴۵۰۰	۴۷۳۰۰	۶۰۶۳۱	۷۴۵۷۳	۹۴۹۹۱	۱۲۷۵۷۰	۱۶۲۹۱۹	۱۵۷۱۲۰	۱۵۴۰۵۸	۱۵۱۱۰۸
طول خطوط انتقال	کیلومتر	۲۵۰۰	۴۲۵۰	۶۶۰۰	۱۰۶۵۰	۱۶۱۱۱	۲۳۳۲۹	۲۸۹۸۴	۲۹۳۷۹	۲۹۵۵۹	۲۹۷۲۵

جدول روند توسعه‌ی تاسیسات و افزایش سطح بهره‌مندی از خدمات فاضلاب شهری طی سال‌های ۹۸-۱۳۵۷

شرح	واحد	پایان سال		پایان برنامه‌ی					پایان سال		
		۱۳۵۷	۱۳۶۹	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
جمعیت تحت پوشش شبکه‌ی مدرن	میلیون نفر	۱/۵	۲/۵	۳/۲۷	۵/۵۵	۱۱	۱۹/۵۹۷	۲۷/۵۸	۲۹/۹۰	۳۱/۷۳	۳۳/۴۳
	درصد	۸/۵	۸/۶	۹/۳	۱۴	۲۴	۳۵/۱۴	۴۶/۸۱	۴۸/۹	۵۰/۸	۵۲/۴
تعداد مشترک	میلیون فقره	۰/۲۸۰	۰/۴۷۰	۰/۸۹۲	۱/۲۷	۲/۰۷۱	۴/۰۶۳	۶/۴۹۱	۷/۱۶۶	۷/۶۰۱	۷/۹۲۷
طول شبکه‌ی جمع‌آوری و انتقال	کیلومتر	۲۸۰۰	۵۵۰۰	۸۸۹۵	۱۴۷۷۳	۲۶۴۶۶	۴۱۶۰۱	۵۸۶۰۸	۶۲۴۵۶	۶۵۴۸۷	۶۷۹۱۳
تعداد تصفیه‌خانه‌های در مدار	واحد	۴	۱۱	۳۰	۴۰	۸۴	۱۲۶	۱۸۲	۱۹۴	۲۱۶	۲۳۷
ظرفیت اسمی تصفیه‌خانه‌ها	میلیون مترمکعب در شبانه‌روز	۰/۰۳۸	۰/۲۸۷	۰/۳۸۸	۱/۰۲	۲/۱۵	۲/۹۸۱	۴/۴۴۵	۴/۶۴۶	۴/۸۲۳	۵/۳۱۳

هدف‌های بخش آب و فاضلاب کشور در برنامه‌ی ششم توسعه

در برنامه‌ی ششم توسعه‌ی اقتصادی کشور، چهار هدف کلی و اساسی برای بخش آب و فاضلاب به شرح زیر تدوین شده است:

الف) تأمین پایدار آب شرب مورد نیاز آحاد جامعه در شهرها و روستاهای کشور

اجرای طرح‌های آبرسانی شهری و روستایی و صنایع برای ایجاد ظرفیتی بالغ بر ۱۶۵۰ میلیون مترمکعب در سال و رسیدن به سطح پوشش خدمات آبرسانی به میزان ۹۹/۸ درصد در بخش شهری و ۸۸ درصد در روستاهای بالای ۲۰ خانوار و همچنین استحصال آب از منابع غیرمتعارف از طریق نمک‌زدایی آب دریا و تولید آب از طریق قراردادهای مشارکتی با بخش خصوصی و عمومی، پیش‌بینی شده است.

ب) حفظ و صیانت از منابع آب و اعمال مدیریت کیفی منابع آب

اجرای طرح‌های فاضلاب برای افزایش جمعیت تحت پوشش خدمات فاضلاب شهری از ۴۱/۵ درصد در آغاز برنامه، به ۵۱ درصد در پایان برنامه و همچنین افزایش جمعیت تحت پوشش خدمات فاضلاب روستایی از ۰/۳۶ به ۱۳ درصد در پایان برنامه، انعقاد قراردادهای بیع متقابل برای ایجاد تأسیسات فاضلاب در ۳۵ شهر، بهبود کیفیت آب شرب از طریق ایجاد سامانه‌ی دوم توزیع آب شهری در ۱۰۱ شهر کشور و ارتقای کیفی آب و ایجاد سامانه‌های آب روستایی در ۱۲۰۴ روستا هدفگذاری شده است.

ج) ارتقای بهره‌وری آب از منظر فیزیکی و اقتصادی

برای تحقق این هدف، کاهش آب بدون درآمد در شهرهای کشور به میزان ۲/۵ درصد و رسیدن به رقم ۲۳/۵ درصد در پایان برنامه، هوشمندسازی سامانه‌های آبرسانی در ۱۰ مرکز استان و کاهش مصرف آب خانگی به میزان متوسط ۷ لیتر در روز و اجرای طرح‌های مجتمع آبرسانی روستایی، اهتمام بیش‌تری مبذول و با جدیت فراوان دنبال می‌شود.

د) شاخص‌های پیشنهادی جدید

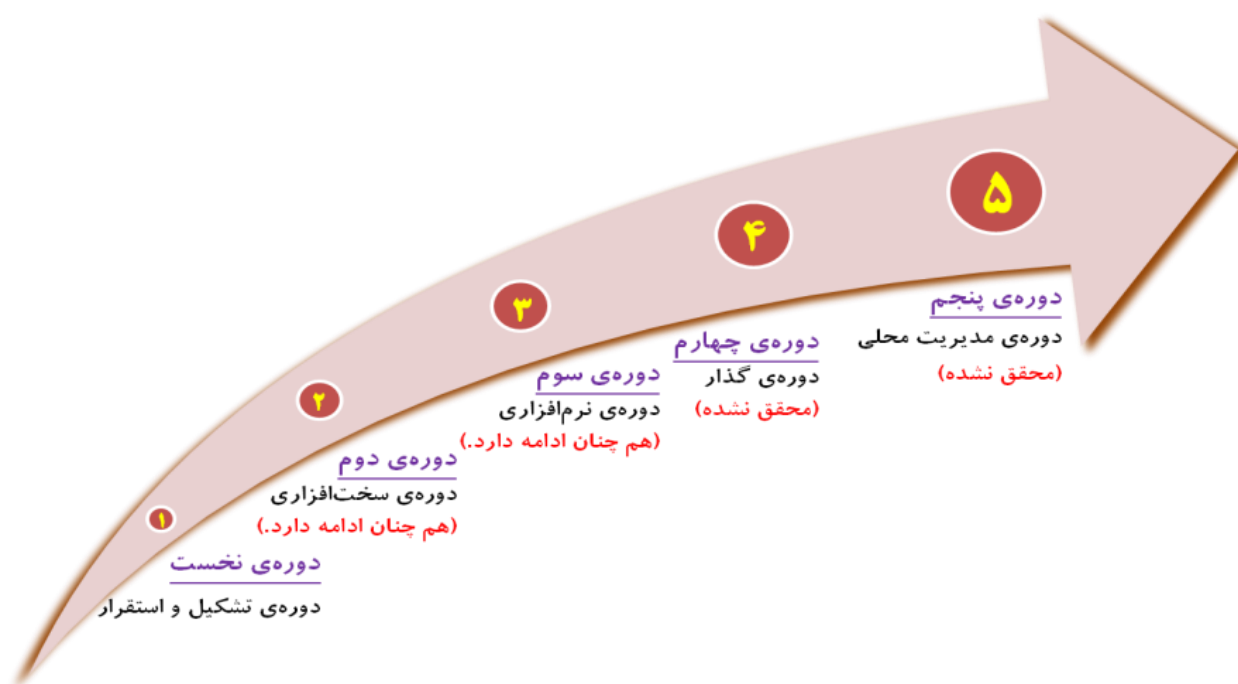
ارتقای فرآیند ۱۳ تصفیه‌خانه‌ی فاضلاب، ارتقای فرآیند و نوسازی ۱۴ تصفیه‌خانه‌ی آب و بازسازی ۵۵ کیلومتر خطوط انتقال بزرگ آب و جداسازی مصرف آب فضای سبز از آب شرب در شهرهای با تعداد انشعاب بالای ۱۰۰ هزار مشترک به میزان ۵۰ میلیون مترمکعب - طی پنج سال - از جمله اقدام‌های پیش‌بینی شده است. در محافل علمی و بر اساس آن چه تاکنون در بخش فاضلاب انجام شده است، تمرکززدایی و ایجاد طرح‌های محلی و منطقه‌ای، با هدف کوچک‌سازی احجام طرح‌ها و در نتیجه تقلیل هزینه‌های اجرایی آن‌ها از یک سو و از دیگر سو، تولید پساب مناسب در کوتاه‌ترین فاصله تا مبادی مصرف بیان می‌شود و در آینده انتظار می‌رود شماری از طرح‌های فاضلاب کشور با این اولویت اجرا شوند.

آینده و دورنمای شرکت‌های آب و فاضلاب

شرکت‌های آب و فاضلاب -هم چون سایر سازمان‌ها- موجودیت اجتماعی دارند که آگاهانه، هماهنگ شده و با مرزهای به نسبت مشخص، با عرضه‌ی مستمر و پایدار خدمات آب و فاضلاب، با ویژگی‌های کمیت، کیفیت و بهای مناسب، رضایتمندی مشتریان را فراهم می‌سازند. مدیریت صف در چنین شرکت‌هایی، هنری است که با برنامه‌ریزی، سازماندهی، رهبری، کنترل و بهره‌گیری اثربخش و کارآمد از منابع انسانی و مادی، هدف‌های گفته شده را محقق می‌سازد.

نگاهی به پیشینه‌ی حدود سی سال از عمر شرکت‌های آب و فاضلاب، به خوبی می‌نمایاند که این شرکت‌ها، از بدو تشکیل، نمونه‌ی موفقی از فعالیت‌های خدماتی، اجرایی و حتا مالی و حسابداری را به نمایش درآوردند و توانستند در این مدت، چهار شاخص کارآمدی و بهره‌روی، شفافیت در هزینه‌ها، ارایه‌ی خدمات با کیفیت بهتر، جلب نظر و رضایت مشتریان و احترام به گیرندگان خدمات را تا حدود زیادی برآورده سازند.

با گذشت زمان، برای پویایی و استمرار خدمات آب و فاضلاب، لازم است تا با تبیین شرایط موجود، و با تکیه بر تجربه‌های حاصل از فراز و فرودهای سه دهه‌ی گذشته، افق‌های نوین و برتری پیش‌روی شرکت‌های آب و فاضلاب گشوده شود. زیرا تکرار گذشته، اگر هم به درستی و بدون کاستی انجام شود، فایده هم ندارد و به نوعی، در جا زدن و باز ماندن از کاروان توسعه و پیشرفت است. شناسایی و تحلیل وضعیت موجود و بهره‌گیری از فرصت‌ها و چگونگی مواجهه با تهدیدهای آن، نخستین نیاز سازمان است که توسط مدیران خبره و کارآزموده، ظهور و بروز می‌یابد. خلاصه‌ای از سیر تطور و دورنمای شرکت‌های آب و فاضلاب با رویکرد آینده‌کاوی و تحلیل عملکرد در شکل و جدول زیر ارایه شده است.

تصویر تجسمی از گذشته و پیش‌بینی دورنمای آینده‌ی شرکت‌های آب و فاضلاب

جدول سیر تطور و دورنمای شرکت های آب و فاضلاب با رویکرد آینده کاوی و تحلیل عملکرد

دوره	اقدام ها	ویژگی ها
اول (دوره ی تشکیل و استقرار)	- تشکیل شرکت ها - استقرار و سازماندهی - تحویل گیری تأسیسات	شرکت های آب و فاضلاب، با استناد به تبصره ی ۲ ماده ی ۲۱ قانون توزیع عادلانه ی آب، در اواخر سال ۱۳۶۹، مبتنی بر چهار اصل عدم تحمیل هزینه های مالی جدید بر بودجه ی دولت، ساختار غیردولتی، استقلال مالی و مدل منظومه ای تشکیل شدند. شاخص های خدمات آب شهری در بدو تشکیل شرکت ها به شرح زیر بود. • نارسایی ۲۲ درصدی تأسیسات تامین و انتقال آب • کمبود ۲۴ درصدی در مخازن ذخیره • پوشیدگی ۴۰ درصدی شبکه های توزیع
دوم (دوره ی سخت افزاری)	• ایجاد و توسعه ی تأسیسات آب رسانی • ایجاد تأسیسات فاضلاب • سرمایه گذاری برای خود کفایی نسبی در تولید کالاهای و تجهیزات • این دوره هم چنان ادامه دارد.	۱. آغاز دخالت های گسترده ی حاکمیتی و سیاسی در تصمیم های تخصصی ۲. آغاز حاکمیت نگرش متمرکز دولتی در اداره ی شرکت ها در این دوره، هیچ گاه استقلال مالی و اداره ی شرکت ها به صورت بازرگانی و بر اساس مقررات قانون تجارت (ماده ی ۳) جامه ی عمل نپوشید و شرکت های آب و فاضلاب، بر خلاف آن چه که در ابتدا، با ساختار غیردولتی تشکیل و حسب مفاد مواد ۱، ۳، ۹ و ۱۰ قانون، باید در یک فرآیند پانزده ساله، کاملاً خصوصی اداره می شدند، ناخواسته، ساختار دولتی به خود گرفتند و به شدت وابسته به منابع دولتی و مبتلا به ایرادهای حاکم بر ساختارهای دولتی شدند. ۳. مفاهیم خدمات آب و فاضلاب در گرو مفاهیم انسانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ظهور یافت. ۴. کمبود جدی آب و رقابت در تصاحب منابع محدود آبی ۵. ظهور آلاینده های خاص در برخی منابع آب ۶. آمادگی و تسلط نسبی برای مقابله با تنگناهای کمبود آب ۷. افزایش انتظارات از نوع و سطح خدمات
سوم (دوره ی نرم افزاری)	• تلاش برای رفع موانع مالی و سرمایه گذاری (تنوع بخشی به روش های جذب سرمایه) • توجه به آب های غیرمتعارف (تنوع بخشی به منابع تامین آب) • این دوره هم چنان ادامه دارد.	۱. خودکفایی نسبی در تولید کالاهای و تجهیزات (در مواردی، تولید برخی کالاهای و تجهیزات، بیش از نیاز داخلی است.) ۲. آمادگی و تسلط نسبی برای مقابله با تنگناهای کمبود آب ۳. افزایش انتظارات از نوع و سطح خدمات
چهارم (دوره ی گذار)	• این دوره، هنوز محقق نشده است.	۱. نیازها و اقتضاعات زمانی و مکانی کشور، عرضه ی مستمر و پایدار خدمات آب و فاضلاب را، با کمیت و کیفیت مناسب، در آینده ی نزدیک، با تکیه بر روش های گذشته، دشوار می نماید ۲. به عنوان یک اصل مدیریتی در شرکت های توانمند، تکرار کار گذشته، اگر تنزل هم نداشته باشد، فایده هم ندارد. در این زمینه، ضرورت یک تحول تاریخی احساس می شود. ۳. لزوم ایجاد رقابت بین شرکت ها و حساس سازی آنها به کارآمدی بیش تر ۴. فقدان ثبات و بروز نوعی التهاب آشکار و پنهان در مدیریت شرکت ها، که بر آن، نوسان های ناشی از جا به جایی دولت ها و تغییر در رویکردها و سلیقه ها را نیز باید افزود.
پنجم (دوره ی مدیریت محلی)	• این دوره، هنوز محقق نشده است.	۱. تغییر نقش شرکت مهندسی آبفای کشور از حاکمیتی مطلق، به سیاست گذاری کلان بلند مدت و نظارتی ۲. تحقق اعمال مدیریت محلی آب شرب ۳. کارکردهای مهم شرکت مهندسی آبفای کشور در این دوره به شرح زیر است: • سیاست گذاری کلان، اعمال نظارت و کنترل و پیگیری اجرای برنامه های شرکت ها در راستای راهبردها و سیاست های تعریف شده ی بخش آب و فاضلاب • تسهیل مراوده های بین المللی شرکت ها و ارایه ی مشاوره های تخصصی در گره گشایی از مشکلات آنان • جلب حمایت سیاسی به بخش آب و فاضلاب • تلاش برای همگرایی درون و برون سازمانی و پابندگی و تقویت اقتصاد بخش • تلاش برای ایجاد هنجارهای مناسب مشارکت مصرف کنندگان در بهروری ملی آب و چاره اندیشی برای دشواری های پیش روی آن • اصلاح و به روزآوری نظام اداری و حکمرانی • تحکیم بخشیدن به مشارک های منطقه ای و بین بخشی و تعامل هم افزای شرکت ها

قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب

ماده‌ی ۱. ایجاد و بهره‌برداری تأسیسات مربوط به توزیع آب شهری و هم چنین جمع‌آوری و انتقال و تصفیه فاضلاب شهرها در داخل محدوده قانونی شهرهای هر استان به عهده‌ی شرکت مستقلی به نام شرکت آب و فاضلاب استان خواهد بود که توسط وزارت نیرو تشکیل خواهد شد.

تبصره‌ی ۱. در صورتی که بنا به تشخیص وزارت نیرو در شهرهای یک استان نیز ضرورت تشکیل شرکت مستقل آب و فاضلاب باشد می‌توان شرکت‌های آب و فاضلاب متعدد طبق مقررات این قانون تشکیل داد.

تبصره‌ی ۲. شرکت آب و فاضلاب هر استان برحسب ضرورت و با تصویب مجمع عمومی شرکت می‌تواند در سایر شهرهای همان استان نسبت به تشکیل شرکت اقدام نموده و تمام یا قسمتی از اختیارات خود را به آن شرکت تفویض نماید.

تبصره‌ی ۳. اجرای طرح‌های تأمین و انتقال آب برحسب مورد و در صورت توانایی و درخواست شرکت‌های آب و فاضلاب از طریق وزارت نیرو به این شرکت‌ها تفویض می‌شود.

تبصره‌ی ۴. بهره‌برداری از کل تأسیسات آب مشروب اعم از تصفیه‌خانه، خطوط انتقال، منابع سیستم‌های کنترل و غیره به عهده‌ی شرکت‌های آب و فاضلاب می‌باشد.

ماده‌ی ۲. بانک‌ها و شهرداری‌ها، مؤسسات عام‌المنفعه و اشخاص حقیقی و حقوقی بخش خصوصی با موافقت وزارت نیرو می‌تواند در این شرکت‌ها سرمایه‌گذاری و مشارکت نمایند.

ماده‌ی ۳. شرکت‌های موضوع این قانون دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی بوده و به صورت بازرگانی، طبق مقررات این قانون و قانون تجارت اداره خواهند شد.

تبصره. در صورتی که بنا به تشخیص وزارت نیرو تشکیل و اداره‌ی این شرکت‌ها در شرایط و مناطق خاص به صورت غیردولتی ممکن نباشد با تصویب هیأت وزیران شرکت به صورت دولتی تشکیل و اداره می‌شود.

ماده‌ی ۴. با تشکیل شرکت‌های موضوع این قانون در هر یک از شرکت‌ها و مؤسسات و واحدهایی که در حال حاضر امر تقسیم و توزیع آب شهری و جمع‌آوری و دفع فاضلاب و بهره‌برداری از آن را به عهده دارند منحل و کلیه‌ی تأسیسات، ماشین‌آلات، ابنیه و هر نوع مایملک و حقوق آن‌ها با رعایت مقررات مربوط تملک می‌گردد.

تبصره‌ی ۱. با تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب حقوق مشترکین آب و فاضلاب از شرکت‌ها و دستگاه‌های قبلی که وابسته به وزارت نیرو یا شهرداری‌ها باشد (بدون داشتن سهامدار خصوصی) به شرکت‌های جدید منتقل و آن قسمت از تأسیسات، ابنیه و مایملک تشکیلات موجود آب و فاضلاب شهرها که از محل دریافت این گونه حق انشعاب‌ها و خودیاری‌های وصولی از مشترکین ایجاد شده است جزء دارایی شرکت منظور و در ارزیابی موضوع ماده‌ی ۶ این قانون قرار نمی‌گیرد.

تبصره‌ی ۲. وزارت نیرو می‌تواند در موارد لازم با اصلاح اساسنامه‌ی شرکت‌های موجود آب و فاضلاب نسبت به اجرای این قانون و اعمال نظارت خود اقدام نماید.

تبصره ۳. در صورت توافق طرفیت انتقال تأسیسات، ماشین آلات، ابنیه، حقوق و مایملک متعلق به بخش خصوصی طبق قیمت عادلانه روز ارزیابی و پس از کسر دیون متعلقه و حق انشعابها و هم چنین کسر وجوه موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده ۵ صورت می پذیرد.

تبصره ۴. در صورتی که هر یک از تأسیسات و اراضی و املاک و ماشین آلات، ابنیه و حقوق مربوط به تقسیم و توزیع آب مشروب و تأسیسات فاضلاب شهرها وقف باشد، طبق مقررات مربوط به وقف عمل خواهد شد.

تبصره ۵. کلیه تأسیسات، ماشین آلات، اراضی، ابنیه، حقوق و هر نوع مایملک شهرداریها و یا وزارت نیرو (شرکت های آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان) که در امر تقسیم و توزیع آب شهری و جمع آوری و دفع فاضلاب در زمان تصویب این قانون مورد استفاده بوده و یا پس از آن زمان تا تحویل به شرکت های آب و فاضلاب خریداری و به کار گرفته شود، پس از تشکیل شرکت آب و فاضلاب مطابق مقررات این قانون در اختیار آن شرکت قرار می گیرد.

ماده ۵. منظور از:

(الف) تأسیسات، ماشین آلات، ابنیه، حقوق و مایملک دولت (وزارت نیرو و شرکت های آب منطقه ای ذی ربط و سازمان آب و برق خوزستان به نمایندگی از طرف دولت) که در این قانون به آن اشاره شده مواردی است که از محل های زیر ایجاد، خریداری و حاصل شده است:

کلیه سرمایه گذاری های دولت در امر تأمین و توزیع آب و دفع فاضلاب شهر که قبلاً در اختیار دستگاه های ذی ربط گذاشته شده و هزینه شده است.

کلیه وجوه دیگری که برای تأمین و توزیع آب شهرها و احداث تأسیسات فاضلاب از بودجه ای عمومی دولت به عناوین دیگری سرمایه گذاری شده است.

(ب) منظور از تأسیسات، ماشین آلات، اراضی، ابنیه، حقوق و مایملک شهرداریها نیز در این قانون کلیه مواردی است که از محل کمک های دولت و مردم و وام هایی که مسترد یا بخشوده شده است و درآمدهای شهرداریها ایجاد، خریداری و حاصل شده است.

ماده ۶. تأسیسات، ماشین آلات، اراضی، ابنیه، حقوق و مایملک وزارت نیرو (شرکت های آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان) و شهرداریها به شرح مندرج در بندهای (الف) و (ب) ماده ۵ پس از ارزیابی کارشناس رسمی دادگستری تا حد سرمایه ی شرکت به عنوان سرمایه ی غیرنقدی سازمان آب منطقه ای ذی ربط و سازمان آب و برق خوزستان و شرکت سهامی خدمات مهندسی آب و شهرداریها در شرکت حسب مورد منظور می گردد و ما بقی به اجاره ی شرکت های آب و فاضلاب داده خواهد شد، مبلغ اجاره بهاء مدت و شرایط اجاره از هر حیث حتا اجاره به شرط تملیک به وسیله ی وزارت نیرو تعیین خواهد شد.

ماده ۷. کارکنان دستگاه هایی که تاکنون عهده دار مسؤولیت تقسیم و توزیع آب و جمع آوری و دفع فاضلاب شهری بوده و بر اساس شرح وظایف و یا پست سازمانی در ارتباط با مسؤولیت های فوق فعالیت می نمایند، با تشکیل شرکت های جدید با حفظ وضعیت استخدامی به این شرکت ها منتقل می گردند و بر اساس مقررات اداری مالی شرکت، تبدیل وضع می یابند. مادام که شرکت به وجود این دسته از کارکنان نیاز دارد به خدمت خود ادامه داده و در غیر این صورت با تصوب مجمع عمومی شرکت آب و فاضلاب تعیین تکلیف خواهند شد.

تبصره. مشکلات مربوط به امور استخدامی، بازنشستگی و بیمه و نظایر آن که در اثر نقل و انتقال یا انحلال دستگاه‌های آب و فاضلاب برای کارکنان ایجاد شود در چارچوب قانون حل و فصل خواهد شد.

ماده ۸. وزارت نیرو مکلف است با توجه به امکانات فنی و مالی موجود در هر استان به نحوی عمل نماید که ظرف مدت یک سال از تاریخ ابلاغ این قانون، شرکت‌های مورد نظر تشکیل شوند.

ماده ۹. هزینه‌های اشتراک انشعاب، نرخ آب مشروب و هزینه‌های جمع‌آوری و دفع فاضلاب شهرها با در نظر گرفتن هزینه‌های بهره‌برداری و استهلاک توسط مجمع عمومی شرکت تهیه و پس از تصویب شورای اقتصاد از مصرف‌کنندگان وصول خواهد شد.

ماده ۱۰. شرکت‌های آب و فاضلاب موضوع این قانون از پرداخت مالیات و هر نوع عوارض از جمله عوارض نوسازی و نظایر آن، حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی، حق‌الثبت و تمبر و هزینه‌ی دادرسی و هر نوع معافیتی که تاکنون دستگاه‌های مسؤول آب و فاضلاب از آن بهره‌مند بوده‌اند برای مدت ۱۵ سال از تاریخ تشکیل معاف می‌باشند.

ماده ۱۱. با توجه به رشد جمعیت شهرها و نیاز به توسعه تأسیسات و توجه به این موضوع که حقوق اشتراک و انشعاب دریافتی از مشترکین جدید و هم چنین میزان سرمایه‌گذاری‌های دولت در امر توسعه تأسیسات آب و فاضلاب تکافوی میزان سرمایه‌گذاری لازم جهت گسترش تأسیسات را نمی‌نماید، اجازه داده می‌شود، مبلغ زیر وصول و صرف هزینه‌های سرمایه‌گذاری گردد.

سهم هزینه‌ی سرمایه‌گذاری تأسیسات آب و فاضلاب جهت شهرها و شهرک‌های جدید و همچنین تفکیکی‌های داخل شهرها بر اساس تعداد واحدها اعم از مسکونی و یا غیرمسکونی که از طریق دستگاه‌ها یا سازمان‌های ذی‌ربط طبق تعرفه‌ی تأیید شده توسط وزارت نیرو پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۲. ارز مورد نیاز این شرکت‌ها بر اساس درخواست وزارت نیرو هر ساله در بودجه‌ی ارزی کشور منظور خواهد شد.

ماده ۱۳. نقل و انتقال و مأموریت کارکنان وزارتخانه‌ها و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به شرکت‌های آب و فاضلاب بلامانع است.

ماده ۱۴. شرکت‌های آب و فاضلاب موضوع این قانون برای اجرای طرح‌های عمرانی خود می‌توانند از لایحه‌ی قانونی نحوه‌ی خرید و تملک اراضی و امکانات برای اجرای برنامه‌های عمومی و نظامی دولت و قوانین دیگری که در زمینه خرید و تملک اراضی برای اجرای برنامه‌های عمومی دولت تصویب می‌شود استفاده کنند.
مرجع تشخیص فوریت و ضرورت موضوع ماده‌ی ۹ لایحه‌ی قانونی نحوه‌ی خرید و تملک اراضی وزیر نیرو خواهد بود.

ماده ۱۵. داشتن انشعاب آب و فاضلاب لازم و ملزوم یک دیگرند و کلیه‌ی مالکان املاک واقع در محدوده‌ی طرح جمع‌آوری و دفع فاضلاب مکلفند ظرف مدتی که دستگاه‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب اخطار یا اعلان می‌نمایند تقاضای نصب انشعاب فاضلاب ملک خود را به مرجع مربوط تسلیم و هزینه‌ی آن را پرداخت نمایند در غیر این

صورت شرکت‌های آب و فاضلاب مجاز به قطع آب اینگونه املاک خواهند بود. برقراری مجدد آب موکول به درخواست نصب انشعاب فاضلاب و پرداخت هزینه‌ی آن می‌باشد.

ماده‌ی ۱۶. تا تشکیل شرکت‌های موضوع این قانون اداره‌ی آب شهرها و جمع‌آوری و دفع فاضلاب و اجرای طرح‌ها و ادامه‌ی طرح‌های در دست اجرا کماکان به عهده‌ی دستگاه‌هایی است که فعلاً عهده‌دار هستند.

ماده‌ی ۱۷. به منظور انجام امور ستادی و پشتیبانی، فنی، تحقیقاتی، تدارکاتی و آموزشی شرکت‌های موضوع این قانون، شرکت خدمات مهندسی آب وابسته به وزارت نیرو به شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور تغییر نام یافته تا پس از اصلاح اساسنامه‌ی موجود توسط هیأت وزیران، این وظایف را به عهده بگیرد. مدیرعامل این شرکت، معاون وزیر نیرو در امور آب و فاضلاب خواهد بود.

ماده‌ی ۱۸. آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون توسط وزارت نیرو تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده‌ی ۱۹. از تاریخ ابلاغ این قانون کلیه‌ی قوانین مغایر با آن از جمله، تبصره‌ی ۲ ماده‌ی ۲۱ قانون توزیع عادلانه‌ی آب لغو می‌شود.

قانون فوق مشتمل بر نوزده ماده و یازده تبصره در جلسه‌ی علنی روز سه شنبه مورخ یازدهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۹/۱۰/۱۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

مهدی کروب‌ی
رئیس مجلس شورای اسلامی